

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۵/۰۳/۰۱

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

د جورج فوستر یون لیک: له بنگاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۲۷)

بنایي دغه عمرا ته په درناوي کي له خپلي اصلي موخي تر ډېر ليري تللي وم. او اوس بیرته خپلي خبرې ته راگرځم او غواړم تاسو ته خبر درکړم چې د کابل ولسوالۍ گانې ټولې په خوراکي توکو ډکې دي، بازارونه یې په منظم ډول طرح او جور سوي دي او په ټولو ښارونو کي چې ما په آسیا کي لیدلي دي دا ښار یوه اروپایي ښار ته ورته والی لري. میوی یې ښي او ډېري پریمانه دي لکه مني، ناک، شفتالو، انار او ډول ډول انگور. [1]

د افغانستان دا برخه لږ هندي محصولات لري چې بوره او کتاني جامي عمدتاً له پېښور څخه راواردوي او پر ځای یې اوسپنه، چرم او تنباکو صادروي. [2] کابل، کندهار ته اوسپنه، خرمن او د څراغ تیل صادروي او په کندهار کي د خوړو خربوزو تر څنگ په پرسیا او اروپا کي جور گن شمیر محصولاتو باندې بدلېږي. د بخارا تاتاران د تورکستان آسونه، پوستینچي، خام پوست کابل ته راوړي، اخیر الذکره هماغه خام پوستونه دي چې په اروپا کي موندل کېږي او د بلغار په نوم شهرت لري؛ له دغو پوستونو څخه کومي پیسي چې تر لاسه کېږي په نیل او نورو هندي وسایلو باندې لگول کېږي. [3]

¹ - A RESPECT for the memory of this omrah has, perhaps led me into too wide a deviation from which I will now return, and inform you that the districts of Kabul abound in excellent provisions, and that its market is arranged in a neater manner and more like that of an European town, than any I have seen in Asia. The fruits are of a good kind and in great plenty, as apples, pears, peaches, pomegranates and a variety of grapes. {Volume II page 72, PDF format both volumes combined page 415 }

² - THIS quarter of Afghanistan, possessing but few Indian productions , receive sugars and cotton cloths, chiefly from Peshour, whither it fends iron , leather and tobacco. {Vol.II. Page 72, PDF combined volumes page 415}

³ -To Kandahar it exports iron, leather and lamp oil, whence there turns are made in sundry manufactures of Persia and Europe, with a large supply of melons of an excellent sort. The Tartars of Bochara, bring to Kabul the horses of Turkistan, furs and hides, the latter resembling those in Europe, called Bulgar, the amount of which is applied to the purchase of Indigo, and other commodities of India. {Vol.II. Page 72, PDF combined volumes page 415}

د پاڼو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنيزې ښي پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په څیر و لولئ

د تاتاري وزبيک گاونډۍ سيمې چې بلخ [4] يې مرکز دی تر ډېره په تيمور شاه پورې اړه لري او په مرتب ډول سره له کابل سره په اړيکه کې دي. [5] ما له هغه بازار څخه ليدنه وکړه چې په وزبيکانو ډک وو، دوی د چينايانو او مالایانو Malas په شان څېرې لري خو دوی تر هغو ظاهراً زيره خلک ښکاري. د باندنيو ملتونو په منځ کې خلک چې مرتباً له دې ښار (کابل - ژ) څخه ليدنه کوي هندوان، عمدتاً له پېښور څخه راځي چې تر بل هر چا ډېر په صنعت او سوداگريزو چارو کې د خپل استثنایي تخصص له اړخه د ښار په ډاډينه کې مرسته کوي؛ دوی د **افغان حکومت** تر سيوري لاندې داسې آزادي او امنيت لري چې زموږ په هندوستان کې استوگن لږ کسان دغسې آزادي او امنيت لري. [6] يو دولت معمولاً د هرې هغې طبقې له خلکو څخه گټه ترلاسه کوي چې د هغوی ځاني او مالي امن ورته تضمین کاندې؛ خو زما په نظر د کابل هندوان د خپلې هغې ډلې په پار له امتياز څخه برخمن دي چې د پادشاه پر عوايدو څار او نظارت لري او دوی ځانگړی ځای لري. د کابل شاوخوا عمدتاً په باغونو پوښلي او ډکه ده چې بېلابېل نېرونه يې خړوبوي؛ تر ټولو لوی نهر يې د ښار له منځه تېرېږي چې يو کوچنی ږل [7] ورباندې تېر سوی دی او د سالمو او ښو اوبو پرماتنه سرچينه برابروي.

هماغسې چې مخکې مې وويل کابل د دوه وو له يو بل سره تقريباًمتصلو غرونو په لمن کې چې تقريباً له ختيځ څخه مخ پر لويديځ غځېدلې دي موقعيت لري. د ختيځ غره په پای کې د يوې مسطح ځمکې پر مخ يوه پياوړې استحکامي کلا يا ماڼۍ واقع ده چې مخکې د ښار د واليانو استوگنځی وو؛ خو اوس تيمور شاه، دا ځای په دولتي زندان بدل کړی چې په هغه کې خپل وروڼه او د هغوی کورنۍ د زندانيانو په توگه ساتي. له همدې ودانۍ پورته د کلا پر سر يو کوچنی برج واقع دی، دلته ځمکه د پام وړ لوړوالی لري او يوې بلې ټيټې ځمکنې ټوټې په وسيلې له بلې غونډۍ سره نښلي. د دواړو غرونو له څوکو څخه يو ډېرين ديوال راکوز سوی او د لويديځ ترين غره په پای کې په يوه منظم مورچل پای مومي. افغانان د هغې سيمې بومي څښتنان دي چې د تاتارستان له غرونو نيولي دي (کامبي د خليج) [8] تر ځينو سيمو او د فارس تر خليج او له اندس څخه د پرسيا تر حدودو پورې سيمه په ځان کې رانغاړي. ددومره لويې او پراخې سيمې خلک ليکنيزه ژبه نه لري او په خپلې منحصر په فرد ژبې ارتباط نيسي. دوی د پياوړو، قوي او سرسختو نارينه وو ډلې دي

4 - دا ښار د کابل د شمال لويديځ په تقريباً ۲۰۰ مايلی کې موقعيت لري ليکوال

5 - THE adjacent parts of Usbeck Tartary of which Balk is the capital, hold a species of dependency on Timur Shah and maintain a common intercourse with Kabul. {Vol.II. Page 72, PDF combined volumes page 415}

6 - Among the foreign nations who frequent this city, the Hindoos, chiefly of Peshour, contribute more than any other to enrich it, by a superior industry and knowledge of commerce; and they enjoy under the **Afghan government**, a liberty and protection, little short of that experienced by the inhabitants of our Indian possessions. {Vol.II. Page 73, PDF combined volumes page 416}

7 - ما ته وويل سول چې دا ږل د ږل. مستان په نوم يادېږي. (ليکوال) په آئين اکبري کې ويل سوي چې د شاه جهان د واکمنۍ پر مهال د کابل په ښار کې د روانو اوبو دوه نېرونه ول (جوی ږل مستان) او (جوی خطيبان). جوی ږل مستان د لوگر له سيند څخه د «ده يعقوب» له تنگي څخه سرچينه اخلي چې د سياه بيبي او قره بغلک څمکې خړوبوي د بالاحصار له لمنې په تېرېدلو مخ پر شمال بهېږي د قلعه جي، قلعه نو، قلعه خواجه له سيمو په تېرېدلو په حضورې چمن ورځي او د کابل له سيند سره نښلي. او د جوی خطيبان نهر نن له منځه تللی دی چې د کابل د سيند له بڼې اړخه د ږل اړتل په برخې کې جلا کېده او د سيمناي پامير پر لور د مستورات يا د ميوند د روغتون پر لور هېیده او د مندوي، د ډل خشي شا، د امين الملک گنډر، خوابگاه، د شاطر باشيانو، شير بجه ها، ريکاخاني او باغ عليمردان سيمې به يې خړوبولې. - (آئين اکبري ۲۶۶ پاڼه) - ژ

8 - The Gulf of Combay: د کامبي خليج: د هندوستان د گجرات د ايالت په سويل لويديځې انتها کې واقع او د عربي سمندر يوه مټ يا بازو دی چې ۳۰۰۰ کيلومتر مربع اړتوالی لري. د نرماما، ټيټي، سمير مټي او مېي د سيندونو په گډون څو سيندونه دغه خليج ته ورغورځي. - ژ

د پاڼو شمېره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

چې په لوټمارو جگړو کې بنکيل دي او همدا لامل دی چې دوی وحشیانه او له تکبره ډک چلند ته لمن وهي. دوی په څرگنده له مدني ژونده بيزاره دي. سره له دې چې د آسیا يو شمير تواریخ د افغانستان بومي وگړي د تاتارانو په نوم یادوي خو باید دې ټکي ته نغوته وکړم چې دوی له ظاهري اړخه، د کردار او رفتار او یا ژبي له اړخه له تاتارانو سره هېڅ ډول شباهت نه لري. [9]

په نهمي میلادي پېړۍ کې د افغانستان يو شمېر ځانگړي سیمي د بخارا د خانانو په وسیلي چې د ساماني له کورني څخه ول تصرف کړي او دا سیمي يې د تاتاري خراسان له قلمرو سره محلق کړي او د غزني د چارو د اداري لپاره يې يو سیمه ییز مشر د متبوع مرستیال په توگه مقرر کړ. خو داسي بنکاري چې د هېواد شمالي برخي د محمود [10] د حکومت تر وخته پورې چې د افغانستان [11] سوبه يې بشپړه کړه، لا نه وي فتح سوي. تر اوسه له ۹۹۷ز مخکې د افغانانو د روایاتو یا تاریخ په هکله هېڅ کوم د پام وړ سند نه دی ترلاسه سوي. هغه مهال تاتاري سبکتگین د خراسان د واکمن په چوپړ کې وو او د بخارا د لوی خان منصور ساماني [12] تر فرمان لاندې وو، سبکتگین د خپل ارباب له مرگ وروسته دا قلمرو په خپله ولکه کې ونيو. هغه د تاتارانو له فرمانونو څخه سرغړونه وکړه او خپل فتوحات يې په افغانستان کې پراخ کړل او غزني يې د خپلي امپراتوري د پلازمینه په توگه وټاکه. [13]

د غزنوي امپراتوري بنسټ چې د فارس او د هندوستان ډیرې برخي يې په قلمرو کې راتللي عمدتاً د سبکتگین د زوی محمود په وسیلي کینښودل سو. دغې امپراتوري تر ۲۰۷ کالو پورې دوام وکړ ترڅو چې افغان محمد غوري [14] د سبکتگین د کورنۍ له وروستي سلطان خسرو څخه واخيستله. دغه پادشاه د اندس د لویدیځ برخي خپل مایملک او مستملکات خپلي غوره میرمن مریي بلذ ته ورکړل چې ډېر ژر د خوارزم د یوه پارسي پاچا له لوري قبضه سول. د هغه ځای ناستی طلال الدین مجبور سو چې د زینزي Zinzi له پرېکنده توري څخه وتښتي [15].

9 - THE Afghans are the indigenous possessors of a tract of country, which stretches from the mountains of Tartary to certain parts of the gulf of Cambay and Persia; and from the Indus to the confines of Persia. The inhabitants of this wide domain, have no written character and speak a language peculiar to themselves. They are a robust, hardy race of men, and being generally addicted to a state of predatory warfare, their manners largely partake of a barbarous insolence, and they avow a fixed contempt for the occupations of civil life. Though in some of our histories of Asia, the natives of Afghanistan are denominated Tartars, I am prompted to say, that they bear no resemblance to those people, either in their persons, manners, or language. { Volume II, page 74, combined volumes in PDF page 417}

10 - دده په یولسمې میلادي پېړۍ کې واکمني کړې ده. لیکوال

11 - CERTAIN territories of Afghanistan were conquered in the ninth century by the khans of Bochara, of the Samani race, and annexed to the Tartar principality of Khorasan, from whence a subordinate chief was deputed to govern at Guizni. But it does not appear that the northern quarter of the country was subdued until the reign of Mahmoud, * the second prince of the Giznavi dynasty, who completed the conquest of Afghanistan. { Volume II, page 74, combined volumes in PDF page 417}

12 - ددې سلطنتي کورنۍ پنځم پادشاه- لیکوال

13 - No substantial tradition of the Afghans or the state of their country is found on record, until the year of the christian æra, 997, when Sabuctagi , a Tartar officer, in the service of the chief of Khorasan, who was subject at that period to Munsur at Samani , ' the great khan of Bochara, having at his master's death , succeeded to the territory , renounced the Tartar vassalage , and extending his conquests to Afghanistan , made Ghizni the capital of his empire. { Volume II, page 75, combined volumes in PDF page 418}

14 - غور یوه ولسوالۍ یا اصلي ښار د افغانستان په شمالي برخي کې واقع دی (لیکوال)

15 - دا پېښه په ۱۲۴۲ز کال کې رامنځته سوي ده. لیکوال

د پاڼو شمېره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پاڼوالی د لیکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

له هغه انقلابه نیولې بیا د تیمور بیگ تر مهاله پورې افغانان عمدتاً نا پېژندل سوی پاتې سوي دي؛ مور د هغوی د دولت په هکله د پام او قناعت وړ جزئیات د فرشتې له تاریخ پرته بل څه په لاس کې نه لرو. فرشته وايي چې په ۱۲۵۱ز کال کې د ډیلي پټان پادشاه محمود مغولي تاتاران له غزني وشرل او غزني یې د هندوستان له امپراتورۍ سره محلق کړ. [16] احتمالاً پر هندوستان باندې د تیمور تر لښکر لېږد پورې چې له هغه وروسته افغانستان په یوه تاتاري ایالت بدل سو، دغه سیمه د ډیلي تر کنترول لاندې پاتې سوي وي. [17]

له دې چې د تیمور له مرگه وروسته تاتاري امپراتوري په چټکۍ مخ په زوال لاړه او له دې چې په افغانستان کې د تاتاري حکومت په اړوند هېڅ ډول معلومات نه سته نو کولای سو دا وانگیرو چې دا هېواد تر ۱۵۰۶ز کال پورې د سیمه ییزو مشرانو له لوري اداره کېده. [18] دغه مهال بابر د هندوستان له سوبې مخکې د کابل او غزني کنترول په لاس کې اخیستی وو او د کندهار په گډون دا سیمه تر ۲۳۱ کالو پورې د ده د اعقابو په لاس کې وه چې ورپسې نادرشاه د فارس له قلمرو سره محلق کړ.

نور بیا

د افغان تاریخ د کلیدي شخصیتونو په ترتیبولو کې...

قدرمنو لوستونکو! د بناعلی رحمت آریا د آرشیف: لینک

¹⁶ - FROM the period of that revolution, till the invasion of Timur Beg, the history of the Afghans is immersed in general obscurity; and little satisfactory knowledge of their government has been communicated to us, except by Ferishta, who says that in the year 1251, Mahmoud, a Patan, king of Dehli, drove the Moghul Tartars from Ghizni, and annexed it to the empire of Hindostan. { Volume II, page 75, combined volumes in PDF page 418}

¹⁷ - It is probable, that it continued subject to the dominion of Delhi, until the expedition of Timur's into India, when the northern quarter of Afghanistan became a Tartar province. { Volume II, page 76, combined volumes in PDF page 419}

¹⁸ - As the great empire of Tartary fell into rapid decay on the death of Timur, and no relation being given of the subsequent existence of a Tartar government in Afghanistan, we may infer that it was ruled by its national chiefs until the year 1506, at which period, Baber, previously to his conquest of Hindostan, seized on Kabul and Ghizni, which occasionally with Kandahar, were held by his posterity for the space of two hundred and thirty one years, when Nadir Shah annexed them to the dominion of Persia. { Volume II, page 76, combined volumes in PDF page 419}

د پاڼو شمېره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ